

Täysistunto

Tiistai 17.2.2026 klo 14.00—21.42

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.24 **Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie** (esittelypuheenvuoro): Arvoi-
sa puhemies! Koulutus on vaikuttavin ja parhain investointi niin henkilökohtaiseen kuin
yhteiskunnalliseen kehitykseen. Koulutus on keskeinen tekijä niin kulttuuriseen, sosiaali-
seen kuin taloudelliseen menestykseen ja hyvinvointiimme vaikuttava tekijä. Koulutus
vaikuttaa myös ympäristöasioihin, sillä tarvitsemme uusia ympäristöystävällisiä teknolo-
gioita, jotta voimme pelastaa yhteisen planeettamme.

Meillä on ollut jo muutaman hallituskauden yhteinen tavoite: eli vähintään puolet nuo-
rista aikuisista olisi korkeasti koulutettu. On aika myöntää, että Suomen koulutustaso ei
kuitenkaan ole noussut vuosiin. OECD-maissa koulutustasoa tarkastellaan korkeakoulutet-
tujen nuorten aikuisten osuudella, ja siinä Suomi on pudonnut kärkisijoilta OECD-maiden
keskiarvon alapuolelle.

Tässä hallituksen esityksessä on kyse yhdestä toimenpiteestä koulutustason nostami-
seen eli yhden opiskeluoikeuden säännöstä. Se tarkoittaa, että ottaessaan vastaan opiskelu-
paikan korkeakoulussa opiskelijan tulee luopua aiemmista saman tasoisista tai alemman
tasoisista opiskelupaikoista. Yhden opiskelupaikan säännös toteutetaan muuttamalla yli-
opistolakia ja ammattikorkeakoululakia. Esityksen tavoitteena on vahvistaa nuorten sivi-
tyksellisiä oikeuksia. On tärkeää, että tiedostamme, että vaikka ikäluokat pienenevät, myös
koulutukseen osoitettavat voimavarat ovat rajalliset. Koulutustason noston mutta myös oi-
keudenmukaisuuden kannalta on perusteltua, että mahdollisimman moni, jolla on taidot ja
kyvyt sekä motivaatio, pääsisi opiskelemaan korkeakoulussa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Petteri Orpon hallitus käynnisti keväällä 24 edeltäjäni,
ministeri Multalan johdolla toimenpidekokonaisuuden, jonka tavoitteena on nostaa koulu-
tustasoa ja sujuvoittaa korkeakoulutuksen opintopolkuja. Korkeakouluja on kannustettu
muun muassa kehittämään valintakokeita ja siirtohakuja sekä parantamaan läpäisyä, muun
muassa tämä on ensi kertaa huomioitu myös korkeakoulujen rahoituskehityksessä 25—28.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

Näillä ja muilla toimilla pystymme suuntaamaan korkeakoulutusta entistä enemmän niille, joilla ei vielä ole korkeakoulussa opiskelupaikkaa tai korkeakoulututkintoa. Joka vuosi huomattava määrä jo aiemmin opiskelupaikan saaneita hakee uutta opiskelupaikkaa. Vuonna 2024 opiskelupaikan vastaanottaneista noin 6 500:lla oli voimassa oleva muu opiskeluoikeus. Monet uuden opiskeluoikeuden saaneista myös pitävät aiemmat opiskeluoikeutensa, koska ymmärrettävästi opiskelijalla ei ole ollut mitään tarvetta tai syytä luopua aiemmin saamistaan opiskeluoikeuksista.

Yhden opiskelupaikan sääntelyehdotus tarkoittaa, että kun opiskelija ottaa vastaan uuden tutkintoon johtavan opiskeluoikeuden, hänen voimassa olevat saman ja alemman tasoiset opiskeluoikeudet päättyisivät. Esitys ei siis kohdistu ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeviin, vaan niihin, joilla opiskelupaikka jo on. Esityksen keskeisenä tavoitteena on nimenomaan tarjota mahdollisuus korkeakoulututkinnon suorittamiseen entistä useammalle henkilölle, jolla tutkintoa tai opiskeluoikeutta ei vielä ole.

Esitys ei koske niin sanottua ensikertalaisuuskiintiötä, eikä esitys vaikuta näihin kiintiö säännöksiin. Ehdotettu sääntely päinvastoin parantaa ensikertalaisten asemaa, ja sen arvioidaan kohdentavan paikkoja heille nykyistä enemmän, sillä sääntely todennäköisesti vähentää opiskeluoikeuden jo saaneiden hakua toiseen, rinnakkaiseen opiskelupaikkaan.

Nykytilanteessa usean alan yhtäaikainen tutkinnonsuorittamisoikeus voi olla houkutteleva keino kokeilla uutta opintoalaa, mutta opiskelupaikkojen oikeudenmukaisen jakautumisen ja koulutusjärjestelmän kestävyys ja tuottavuuden kannalta se on ongelmallista. Tutkinnon suorittamisen aikana voisi jatkossa hakeutua toiseen koulutukseen tai kokeilla toista opintoalaa. Lisäksi olisi mahdollisuus täydentää osaamistaan sivuaineoikeudella tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisen sijaan tai tehdä korkeakoulujen välistä ristiin opiskelua ja hyödyntää avointa korkeakouluopetusta niin kuin nytkin.

Arvoisa puhemies! Esityksen toisena tavoitteena on parantaa myös korkeakoulujen resursointia. Vähentämällä korkeakouluissa vailla aktiivista käyttöä olevia opiskeluoikeuksia ja näistä johtuvaa työtä mahdollistetaan korkeakouluille säästyvien resurssien kohdentaminen koulutustarjontaan ja koulutuksen laadun kehittämiseen. Nykytilanteessa yhteiskunnan ja korkeakoulujen resursseja ei käytetä mahdollisimman tehokkaasti, jos aiemmin saatu opiskeluoikeus on vailla aktiivista käyttöä. Opintosuoritustietojen perusteella näin käy valtaosalle niistä opiskelijoista, joilla on useampia tutkintoon johtavia opiskeluoikeuksia. Vain pieni osa aktiivisesti opiskelee kahta tai useampaa tutkintoa yhtäaikaaisesti.

Kolmantena tavoitteena on kannustaa opiskelijoita suunnitelmallisempaan opiskeluun ja keskittymään yhden tutkinnon suorittamiseen ja siten helpottamaan suorittamista tavoiteajassa. Korostan vielä, että alan vaihtaminen olisi mahdollista jatkossakin eikä esitys vaikeuta uuden opiskelupaikan hakemista tai vastaanottamista.

Arvoisa puhemies! Entä sitten kahden tutkinnon suorittaminen? Jatkossa siis toisen saman tasoisen tutkinnon suorittaminen on mahdollista mutta peräkkäin, ei samaan aikaan. Aktiivisille ja lahjakkaille opiskelijoille avoin korkeakouluopetus, sivuaineoikeus ja ristiin opiskelu antavat mahdollisuuksia suorittaa toisen tutkinnon opintoja tutkinto-opiskelun rinnalla, ja suoritettavat opinnot voidaan hyväksilukea toiseen tutkintoon.

Yhden opiskelupaikan muutoksesta on tärkeä kertoa ja viestiä selkeästi tulevan kevään aikana. Tunnistan jo nyt, että se on aiheuttanut epätietoisuutta ja epävarmuutta opiskelupaikan säilymisestä. Siksi on tärkeää ohjauksella ja viestinnällä tehdä erityisesti ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeville tiettäväksi, että muutos ei vaikeuta alan vaihtamista vaan ainoastaan estää useamman tutkinnon suorittamisen yhtäaikaisesti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

Tavoitteena on, että laki tulisi voimaan 1.8.2026. Silti lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran syksyn 26 opiskelijavalinnassa eli tammikuussa 27 alkavassa koulutuksessa.

Koulutustason nostamisen tarpeellisuudesta on meillä laaja yksimielisyys. Esitys ei vielä yksin vie Suomea kohti sitä, mutta se on yksi esitys niistä tärkeistä toimenpiteistä, joilla etenemme kohti yhteistä tavoitetta. Näillä ajatuksilla mielellään kuuntelen lähetekeskustelua ja vastaan edustajien esiin nostamiin mahdollisiin kysymyksiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.31 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Sivistys ei ole vain arvo, se on myös turvaa. Korkea osaaminen vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, työvoiman riittävyyttä ja kansantalouden kantokykyä. Nämä ovat erottamattomat osat arjen turvallisuuttamme. Tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen nuorten osuus mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia. Se ei ole vain koulutuspoliittinen tavoite, vaan se on myös turvallisuuspoliittinen teko. Tänä päivänä Suomessa yli 25 prosenttia korkeakoulujen aloituspaikoista menee hakijoille, joilla on jo opiskeluoikeus tai tutkinto. Samanaikaisesti moni nuori jää ilman ensimmäistä opiskelupaikkaansa. Tämä on ongelma paitsi koulutukselle myös huoltovarmuudelle. Yhteiskunnan selkäranka syntyy siitä, että mahdollisimman moni saa koulutuksen ja osaamisen, joilla Suomea rakennetaan ja puolustetaan. Tähän ongelmaan puututaan nyt.

Arvoisa puhemies! Yhden opiskeluoikeuden sääntö on tässä ratkaiseva keino. Kun jokaisella voi olla kerrallaan vain yksi samantasoinen opiskeluoikeus, vapautuu vuosittain huomattava määrä opiskelupaikkoja heille, joilla ei ole vielä tutkintoa. Se on sivistyksen laajentamista. Mitä laajempi on koulutettujen joukko, sitä vahvempi on yhteiskunnan turvallisuus. Turvallisuus syntyy osaamisesta. Se syntyy opettajista, insinööreistä, sairaanhoitajista, tietoturva-asiantuntijoista ja kaikista heistä, jotka pitävät yhteiskuntaa käynnissä. Kun korkeakoulujen resurssit kohdistuvat aidosti opiskeleviin eikä passiivisiin rinnakkaisopiskeluoikeuksiin, saamme nopeammin valmistuvia ja paremmin työelämään sijoittuvia osaajia. Tämä on suoraan myös talouden ja huoltovarmuuden etu.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on selkeä yhteys koko kansallisen turvallisuuden kenttään. Vahva, osaava ja sivistynyt kansakunta on tulevaisuuden paras turvakuu. Siksi tästä uudistuksesta ei pidä ajatella, että se rajoittaisi mahdollisuuksia, vaan päinvastoin: se avaa ovia tuhansille nuorille, joille koulutus on sekä mahdollisuus että turva. Opiskeluoikeudet eivät saa kasaantua harvoille. Sivistys kuuluu aivan kaikille, ja kun se kuuluu kaikille, myös turvallisuus kuuluu kaikille. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

16.35 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä taustalla on koulutuksen kasautumisen ehkäisy ja ensikertalaisuuskiintiön kasvattaminen. Sinänsä tavoitteet ovat hyviä, mutta ottaessa huomioon kaikki hallituksen tekemät koulutussektorin uudistukset ja leikkaukset tämä esitys hankaloittaa entisestään jatkokouluttautumista ja alanvaihtoa. Aikuiskoulutustuen alasajo ei myöskään helpota tilannetta.

On erittäin tärkeää, että nuoret saavat riittävän koulutuksen, sillä tänä päivänä ei juuri ole ammatteja, joihin työllistyisi ilman koulutusta. Samalla työelämän murros, jossa ei enää ajatella pysyvän samassa tehtävässä loppuelämänsä, vaatii kuitenkin jatkuvaa op-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

pimistä ja osaamisen kehittämistä. Näiden tasapaino täytyisi säilyttää uudistusten yhteydessä.

Nyt ensikertalaisuuskiintiöt ovat jo todella isot. Tämän lain osalta vaikutus tarkoittaisi 2 000 opiskelupaikasta noin 1 500:aa paikkaa lisää ensikertalaisille hakijoille. Hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan myös, että koska kyse on erityisesti muutoksista hakukäytätymiseen, määrällisen vaikutuksen arviointi on erittäin vaikeaa eikä halutuista tuloksista ole mitään varmuutta.

Arvoisa puhemies! Suomi pärjää vain korkealla osaamisella, joten myös tulevaisuudessa on voitava mahdollistaa monialainen korkea osaaminen. Ristiinopiskelusta, sivuaineiden mahdollistamisesta ja peräkkäisten tutkintojen mahdollistamisesta on pidettävä kiinni ja kehitettävä näitä polkuja entisestään.

Arvoisa ministeri! Lakiesitys ei sisällä budjettivaikutuksia. Esityksen mukaan se todennäköisesti ei avaa uusia aloituspaikkoja ja vaikeuttaa lahjakkaiden opiskelijoiden monialaisen osaamisen hankkimista, jota yhteiskuntamme kuitenkin tarvitsee. Miten tämä esityksenne nyt parantaa opiskelijoiden tilannetta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.37 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys yhden opiskeluoikeuden säännöstä on merkittävä muutos. Esityksen mukaan opiskelijan ottaessa vastaan uuden opiskeluoikeuden hänen aiemmat saman- tai alemmantasoiset voimassa olevat opiskeluoikeutensa päättyisivät. Tavoitteena on suunnata aloituspaikkoja niille, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa tai opiskelupaikkaa, sekä nostaa koulutustasoa. Tavoite on oikea, ja se on tärkeä. On välttämätöntä, että yhä useampi pääsee korkeakouluun ja että koulutustaso Suomessa nousee. Mutta koulutustaso ei nouse rajaamalla mahdollisuuksia, se nousee lisäämällä mahdollisuuksia. Vaikuttava teko hallitukselta olisi jo tekemiensä koulutusleikausten peruminen. Jos haluamme aidosti parantaa korkeakoulutuksen saavutettavuutta, meidän tulee lisätä aloituspaikkoja ja varmistaa korkeakouluille riittävä ja vakaa perusrahoitus. Rajaaminen ei luo uusia opiskelupaikkoja. Se ei myöskään poista niitä esteitä, jotka estävät monia nuoria hakeutumasta korkeakouluun alun perinkään.

Arvoisa puhemies! On tärkeää ymmärtää, että useamman opiskeluoikeuden samanaikaisesti omaavat opiskelijat ovat pieni vähemmistö. Heidän tilanteensa taustalla on usein epävarmuutta omasta suunnasta, huolta työllistymisestä tai opintoihin liittyviä haasteita. Nuoruuteen kuuluu aivan olennaisesti oman polun etsiminen. Kaikki eivät löydä suuntaansa heti, eikä heidän paineitaan pidä lisätä. Tämä esitys tekee juuri niin. Se lisää nuorten paineita valita ala oikein ensimmäisellä kerralla. Se voi nostaa kynnystä kokonaan aloittaa opinnot, ehkä ei uskallakaan, ja samalla se rajaa sivistyksellisiä perusoikeuksia: oikeutta kouluttautua ja kehittää itseään.

Korkeakoulut ovat jo kehittäneet itse ratkaisuja, jotka helpottavat alan vaihtamista ilman tarvetta useisiin opiskeluoikeuksiin. Hallituksen esitys pyrkiikin nyt ratkaisemaan varsin marginaalista ongelmaa, mutta se voi samalla lisätä korkeakoulujen hallinnollista taakkaa ja opiskelijoiden epävarmuutta. Hyödyt koulutustason noston kannalta ovat hyvin rajallisia, mutta haitat voivat olla merkittäviä.

Arvoisa puhemies! Jos haluamme nostaa koulutustasoa, meidän on katsottava sinne, missä suurin potentiaali on. Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden siirtyminen korkeakoulutukseen on avainasemassa. Se edellyttää parempaa oppimisen tukea, vahvempaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

yleissivistävää opetusta ja riittäviä resursseja. Samalla meidän on tunnistettava ne todelliset esteet, jotka estävät nuoria hakeutumasta koulutukseen. Hallitus on esimerkiksi lisännyt opintotuen lainapainotteisuutta tilanteessa, jossa opintolainat ovat nousseet hurjaa tahia. Samoin opiskelijat siirrettiin takaisin opintojen asumistuelle, pois yleiseltä asumistuelta. Isot lainat huolestuttavat varsinkin taloudellisesti vaikeasta asemasta tulevia nuoria, ja velkaantuminen on yksi suuri este opiskelulle. Suomen vahvuus on ollut tasa-arvo ja usko koulutukseen. Näistä arvoista meidän pitää pitää kiinni myös nyt. Nuoret tarvitsisivat tulevaisuudenuskoa, mutta tämä esitys ei valitettavasti sitä lisää. [Heikki Autto pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Autto, yksi minuutti, olkaa hyvä.

16.41 **Heikki Autto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla on varmasti se yhteinen tavoite, että yhä useampi nuori suomalainen pääsee opinpolullaan eteenpäin. Toki edustaja Lohikoskihan tunnetaan taitavana retorikkona, mutta vetoaisin kuitenkin oppositioon myös siinä, että emme luo sellaista mielikuvaa, että tämä esitys jotenkin heikentäisi nuorten mahdollisuuksia hakea sitten sitä omaa opinpolkuaan, vaan tämä esityshän vain tarjoaa yhä useammalle nuorelle mahdollisuuden päästä mukaan tutkintoon johtavaan koulutukseen. Jokaisella on mahdollisuus halutessaan hakeutua uuteen koulutukseen, mikäli on kokenut, että ala ei ole itselle oikea, mutta tällä nimenomaan esitetään se, että lahjakkaat, järjestelmässä hyvin pärjäävät voivat varastoida itselleen monia tutkintoon valmistavia koulutuksia ja siten blokata joitain muita pois sieltä opinpolulta.

Eli tällä lisätään nimenomaan yhdenvertaisuutta ja sivistyksellistä tasa-arvoa yhteiskuntaan. Tuntuu aika jännältä itse asiassa ikään kuin oikeistohallituksen näkökulmasta toivoo vasemmisto-oppositiolta tällaista, [Puhemies koputtaa] että puhuisimme tämän yhdenvertaisuuden puolesta ja toisimme toivoo suomalaisille nuorille, mitä hallituksen esitys tässä on tuomassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja vastauspuheenvuoro, edustaja Lohikoski, ja sitten palaamme listalle.

16.43 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Täytyy tässä ihmetellä sitä, että kun kuitenkin opiskelijajärjestöt omissa lausunnoissaan hallituksen esitykselle ovat todenneet, että tämä lisää epävarmuutta opiskelijoille, niin ikään kuin se epävarmuus olisi täällä opposition keksimä, kun opiskelijajärjestöt itse ihmettelevät sitä, että tähän ei tuo yhtään uutta opiskelupaikkaa. Tämä ainoastaan asettaa monen opiskelijan epävarmaan tilanteeseen, luo heille tilanteen, jossa on mahdollista, että aiemmin aloitetut opinnot alalla, joka oli ehkä se kakkosvaihtoehto, menevät hukkaan, jos sitten seuraavana vuonna tai tulevana vuonna pääsee sinne enemmän haluamaansa opiskelupaikkaan. Nyt tämä hallituksen esitys ei tuo yhtään uutta opiskelupaikkaa näille nuorille, jotka päinvastoin menettävät sen aiemmin tekemänsä opiskelun.

En usko, että tämä esitys tästä paranee, vaikka kuinka oppositio nyt pakittaisi kannoisaan. Toivotaan sieltä hallituksen riveistä vähän tsemppaamista tähän sisältöön. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen on poissa. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

16.44 Riitta Kaarisalo sd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ensinnäkin ministerille tästä esittelypuheenvuorosta.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on tosiaan kerrottu olevan se, että nostetaan väestön koulutustasoa, erityisesti korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuutta, koulutuksen ja oppimistulosten korkeaa laatua laskematta. Tässä vaiheessa lienee ihan rehellistä todeta, että tämä alkuperäinen 60 prosentin tavoite ei enää nykytiedon valossa ole niinkään realistinen. Meillä on todella paljon tehtävissä ylipäättään tämän osaamistason nostamisen kanssa tässä yhteiskunnassa ihan näistä oppimistuloksista lähtien, mutta siitä huolimatta tästä 50 prosentin tavoitteesta on ehdottomasti pidettävä edelleen kiinni ja sitä tulee aktiivisesti tavoitella. Tämä todella edellyttää merkittävää osaamistason nostoa nykyisestä.

Tavoitteen saavuttamiseksi esityksessä on ajatuksena tarjota mahdollisuus korkeakoulututkinnon suorittamiseen mahdollisimman monelle sellaiselle henkilölle, jolla tutkinto- tai opiskeluoikeutta ei vielä ole, ja tätä tavoitetta voidaan sinänsä pitää kannatettavana. Esityksen tavoitteena on myös vähentää korkeakouluissa vailla aktiivista käyttöä olevia opiskeluoikeuksia ja niistä koituvaa tarpeetonta hallinnollista ja opetussuunnitteluun liittyvää työtä. Hallitus myös lähtee siitä ajatuksesta, että korkeakoulut voisivat tällöin kohdentaa mahdollisesti näitä säästyviä voimavaroja koulutustarjontaan ja koulutuksen laadun vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Pidän kuitenkin erittäin tärkeänä, että valiokunta kuulee lakiesitystä käsitellessään tarkalla korvalla asiantuntijoita. Lausuntokierroksen aikana esitykseen kohdistettiin myös merkittävää ja painavaakin kritiikkiä, jota mielestäni ei tule sivuuttaa. Lausunnoissa kannatettiin yleisesti esityksen tavoitteita koulutustason nostamisesta, ensikertalaisten aseman parantamisesta, koulutuksen kasautumisen vähentämisestä ja korkeakoulujen resurssien tehokkaammasta käytöstä, mutta monet lausunnonantajat kuitenkin epäilivät, että esitys ei käytännössä johda tavoitteiden saavuttamiseen ja resurssien vapautumiseen automaattisesti ensikertalaisten hyväksi. Useimmat korkeakoulut esimerkiksi arvioivat, että esitys on korkeakouluille hallinnollisesti raskas eikä vaikuta merkittävästi keskeisten sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Monissa lausunnoissa pidettiin opiskelijoiden useampia opiskeluoikeuksia myös loppuviimein hyvin marginaalisena ilmiönä eikä niiden rajoittamisella nähty merkittävästi vaikutettavan tavoitteiden saavuttamiseen.

Nostan esille myös huolen siitä, että esitettyä avoimen korkeakouluopetuksen maksullisuutta ei missään tapauksessa voida pitää tarkoituksenmukaisena kehityssuuntana, vaikka uusi — nyt on pakko suoraan se tässä ääneen todeta — ei tavoite, erityisesti kokoomuksen, ylipäättään korkeakoulutuksen maksullisuudesta suinkaan ole. Tässä on kyse kuitenkin suomalaisessa koulutuspolitiikassa hyvin merkittävästä muutoksesta, mikä vaikuttaisi pienessä maassa perustavanlaatuisella tavalla yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin kouluttautua ja nostaa nimenomaan kollektiivisesti, laaja-alaisesti osaamistasoa yhdenvertaisella tavalla, ja mielestäni tätä kehityssuuntaa ei tule edistää edes asteittaisella hivutuksella.

Mutta luotan siihen, että valiokunta kuulee asiantuntijoita ja punnitsee tarkoin tehtäviä ratkaisuja, jotta nämä asetetut tavoitteet itsessään toteutuisivat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

16.48 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on nostaa koulutustasoa, ja tämä tavoite on tietenkin hyvä ja meidän kaikkien yhdessä jakama. Tämä esitys jakaa näitä samantasoisia opiskeluoikeuksia siten, että aiempi opiskeluoikeus päättyy, kun opiskelija ottaa vastaan sen uuden opiskeluoikeuden, ja tämä opiskeluoikeus päättyisi heti, kun uuden paikan ottaa vastaan. Eli opiskelijalle ei jäisi mahdollisuutta saada sitä aiempaa tutkintoa valmiiksi, vaikka edes aiemman tutkinnon tasoisesti, eli ei edes siinä tapauksessa, että se olisi vain vaikka ihan vähäsen kesken. Sitten tietenkin tulee muistaa myöskin se, että me ollaan käytetty jo niitä yhteiskunnan resursseja siihen. Jos tämä opiskelija on opiskellut vaikka kaksi vuotta ja saa uuden paikan, niin nyt se opiskeluaika tavallaan menee hukkaan. Korkeakoulut ovat käyttäneet siihen aikaa, ja opiskelijalla ei ole mahdollisuutta suorittaa sitä missään vaiheessa valmiiksi. Se on tavallaan meidän omien resurssien hukkaamista. Sitten vielä on todettu, että todennäköisesti vain aika vähän korkeakoulujen resursseja tässä sitten vapautuu, mutta toisaalta sitä hallinnollista taakkaa, jota korkeakouluilla on nytkin tarpeeksi, se lisää.

Todellakin on vaikea nähdä, miten tämä nostaa sitä koulutustasoa, eikä tämä tosiaan lisää niitä aloituspaikkoja. Jos siltä kolmannen vuoden opiskelijalta jää opiskeluoikeus pois, niin ei se lisää sinne alkupäähän niitä paikkoja. Ja tosiaan, niin kuin tässä ovat edustajat todenneet, on aika pienestä määrästä, ehkä parista prosentista opiskelijoita, kysymys. Eli on todella vaikea nähdä, miten tämä sitä koulutustasoa nostaisi, elikkä pitäisi nostaa selkeästi niitä aloituspaikkamääriä.

Sitten on myöskin se seikka, että me tarvitaan täällä Suomessa myös monialaista osaamista. Meillä on sellaisia tilanteita, joissa edelleen tarvitaan kaksi korkeakoulututkintoa. Jos ottaa esimerkin vaikka varhaiskasvatuksesta, niin siellä meillä saattaa olla sosionomin tutkintoa suorittava, joka on erikoistumassa varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin, ja sitten hän aloittaa varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon, jotta hän saavuttaisi pätevyyden vaikka päiväkodin johtajan tehtävään, jota ei voi muuten saada. Meillä on molemmista näistä ammattiryhmistä tosi kova pula, ja nyt sitten sekään ei ole enää mahdollista, kun tämä menee tällä tavalla. Voi olla, että se sosionomitutkinto on ihan vähän vain enää kesken, niin ihan tyhmää lopettaa se sitten kesken.

No, toki, niin kuin ministeri sanoi, kahden tutkinnon suorittaminen on jatkossa edelleenkin mahdollista, mutta se pitäisi tehdä peräkkäin. Meillä on monia opiskelijoita, jotka pysyvät tekemään tehokkaammin ja päällekkäin, jolloin valmistuminenkin kävisi nopeammin, niin minkä takia pitää laittaa tähän estettä tälle asialle. Ja niin kuin sanottu, jopa esityksen perusteluissa on todettu, että nämä vaikutukset ovat epävarmoja. En pitäisi tätä viisaana. Pitäisi ainakin miettiä, olisiko siinä vaikka joku vuoden siirtymäaika, että voit saatata valmiiksi tai jotain. Tämä ei nyt tunnu kyllä hyvältä näin äkkipäätään mietittynä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

16.51 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee tutkinto-oikeuden rajaimista yhteen tutkintoon kerrallaan sillä, että näin saataisiin korkeakoulujen resursseja kohdennettua ensikertalaisten opiskelupaikkoihin. Korkeakoulut kuitenkin kertovat lausunnossaan, etteivät lakkautetut opinto-oikeudet muutu uusiksi aloituspaikoiksi. Käytännössä hallituksen esitys siis rajoittaa nuorten mahdollisuuksia etsiä omaa polkuaan ja sopivaa alaa. Hallituksen viesti on, että se ei näe tarpeelliseksi mahdollistaa opiskelualan vaihtoa ja monimuotoista, poikkitieteellistä kouluttautumista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

Esityksessä kuvataan, että hallituksen tavoite on nostaa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuus mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä, mikä on ollut yhteinen tavoite jo pitkään ja mistä toimet valitettavasti ovat puuttuneet. Tulevaisuudessa meillä olisi tarve päästä lähemmäs OECD:n kärkimaita ja 60 prosentin korkeakoulutusastetta nuorten aikuisten osalta. Koulutustaso ei kuitenkaan nouse keinoilla, joilla oman mielekkään opiskelualan etsimistä rajataan ja vaikeutetaan. Nuorilla on jo nyt aiempaa kovemmat paineet valita heti alussa oikea opiskeluala, ja ensikertalaisuuden painottaminen opiskelijavalinnoissa yhdessä tämän esityksen kanssa on omiaan lisäämään paineita. Myös hallituksen aiemmat toimet jatkuvan oppimisen ja aikuiskoulutuksen rajaamisesta luovat vielä entisestään painetta siihen, että ensimmäisellä valintakerralla pitäisi osua oikeaan. Tilanteessa, jossa opiskelija todella haluaa suorittaa ja kykenee suorittamaan kahta tutkintoa yhtä aikaa, joutuu hän nyt hallituksen esittämässä mallissa opiskelemaan ne peräjälkeen, eli opintoajat pitenevät. On vaikea ymmärtää, mikä lisähyöty saavutetaan sillä, että opintoja ei pystyisi suorittamaan lainkaan limittäin.

Arvoisa puhemies! Vain alle kolmella prosentilla opiskelijoista on useita opinto-oikeuksia. Näiden taustalla on lukuisia erilaisia elämäntilanteita ja työllistymiseen liittyviä opiskelijan arvioita. Pelkkä opinto-oikeus ei myöskään kuluta korkeakoulujen resursseja. Olennaista on se, suorittavatko opiskelijat näitä opintoja.

Esityksen perusteluissa viitataan Suomen ylioppilaskuntien liiton ja Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otuksen vuonna 2019 tekemään tutkimukseen, jonka tulosten mukaan useamman opiskeluoikeuden hankkiminen on yleisemmin kytköksissä 1) omien kiinnostuksen kohteiden selkiytymättömyyteen ensimmäisiin opintoihin haettaessa tai niiden muotoutumiseen ensimmäisten opintojen aikana, 2) valmistumisen lähestyessä tärkeiksi nouseviin työllistymiseen liittyviin pohdintoihin ja lisäopintoihin, joita ne edellyttävät, 3) opintoihin liittyviin tekijöihin, kuten opiskeluvaikeuksiin ja lisäksi 4) elämäntilanteeseen, itsenäistymiseen, perheeseen, sosiaalisiin suhteisiin sekä terveyteen liittyviin tekijöihin, jotka vaikuttavat oleellisesti siihen, millaiseksi kunkin opiskelijan opintopolku muodostuu.

Korkeakoulut siis osaavat tällä hetkellä mitoittaa annettavan opetuksen ja aloituspaikat sillä perusteella, kuinka paljon niihin todellisuudessa osallistuu opiskelijoita. Tiukennusten sijaan tarvittaisiin opintojen ohjausta, tukea opintoihin, riittävää opintotukea — työsäkäynti on usein yksi tekijä, joka hidastaa opintojen etenemistä — riittäviä resursseja tukipalveluihin ja opiskelijoiden terveydenhuoltoon.

Jo nykyään moni nuori pitää välivuosia, koska he haluavat saada opinto-oikeuden juuri haluamastaan koulutusohjelmasta, siis opintojen välivuosia toisen asteen ja korkeakoulutuksen aloituksen välissä, ja he säästävät näitä ensikertalaispisteitä.

Me ollaan vihreissä esitetty, että ensimmäisen vuoden korkeakouluopinnot 60 opintopisteen suorittamiseen saakka eivät vielä kuluttaisi tätä opiskelijan ensikertalaiskiintiötä, eli silloin olisi kannattavampaa ottaa vastaan se opiskelupaikka, jonka haussa saa, vaikka se ei välttämättä olisi se ensimmäinen ja suosittu vaihtoehto. Tällöin tämä vastaanottamisen kynnyksensä madaltuisi ja opiskelija pääsisi tutustumaan korkeakouluopintoihin ja voisi sitten vuoden jälkeen halutessaan hakeutua vielä uudestaan sille haluamalleen alalle, tai jos vaikka lääkäriksi haluavalle kemian opinnot osoittautuvatkin vuoden aikana mielenkiintoisiksi, niin sitten jatkaa sillä alalla. Lisäksi olemme esittäneet merkittävää lisäpanostusta uusiin aloituspaikkoihin, painottuen juuri tuleviin vuosiin, jolloin sitä hakijasumaa, joka meillä on kertynyt näistä opiskelijoista, jotka kerta toisensa jälkeen pyrkivät korkeakoulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

hin, päästäisiin purkamaan. Tässä työllisyystilanteessa uudet aloituspaikat myös mahdollistaisivat nuorille järkevän opiskelupaikan sen sijaan, että he odottavat työttömyyskorvauksella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

16.57 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee oppositiokollegojen kritiikkiä tätä hallituksen esitystä kohtaan, niin ei voi välttyä siltä, että mieleen nousee filosofi Senecan ajatukset tuolta ajanlaskun alusta. Senecahan pohdiskeli varsin osuvasti sitä, että emme suinkaan opiskele koulua varten vaan elämää varten. Siksi mielestäni tämä taitavana tunnetun ministeri Talvitien esittelemä hallituksen esitys on hyvä, siinä, että yhä useampi nuori suomalainen pääsee tämän hallituksen myötä, mikäli eduskunta tästä lain säätää, elämänpolulla eteenpäin siten, että tutkintoon johtavaan koulutukseen pääsee mahdollisimman moni nuori ja näin sitten myös tutkinnon kautta osoittamaan paitsi sellaisen laaja-alaisen sivistyksen myös osaamisen ja ennen kaikkea sitoutumisen oppimiseen. Varmasti sitten siellä työelämässä tietysti myös sen sivistyksen itseisarvon ohella kaikkein tärkeintä on se osaaminen.

Ja kun tässä on muutamissa puheenvuoroissa käytetty sellaista kieltä, että ikään kuin jotkut tehdyt opinnot menevät vaikka hukkaan, niin ei se niin ole. Ei oppi koskaan ojaan kaada. Kaikki oppi on aina hyvästä. Olennaista on se, että nuoret saavat sen tutkinnon, joka auttaa sitten työllistymään ja joka auttaa elämässä eteenpäin. Ja siksi tämä hallituksen esitys vauhdittaa aivan oikealla tavalla sitä, että suomalaiset nuoret pääsevät tutkintoon johtaviin opintoihin. Toivoisin, että tosiaan viesti olisi nimenomaan se, että nuorilta ei viedä mahdollisuuksia myöskään vaihtaa alaa, mikäli se koetaan tarpeelliseksi, vaan nimenomaan tällä vain tuodaan kaikille tasavertaisemmin niitä mahdollisuuksia. — Kiitos, puhemies. Kannatan puhemiesneuvoston esitystä asian käsittelyn osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.00 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun ministeri on paikalla, niin kyselen tässä pari kysymystä. Totta kai on hyvä, että halutaan nopeasti ihmiset kouluttaa työuralle ja saada valmistumisia aika nopeasti aikaiseksi, ja toinen, että tätä osaamistason nostoa ja korkeakoulutettujen määrän osuutta kasvattaa väestössä. Ne ovat kaikki hyviä tavoitteita, mutta kysyisin nyt tällä tavalla: Nyt kun meillä tämä ikäluokka, joka meillä menee korkeakouluun, siellä on 2005—2006 ikäluokkia suurin piirtein, niin silloin syntyvyys oli 58 000, abouttiarallaa, ja tällä hetkellä meillä on korkea-asteen aloituspaikkoja ammattikorkeakoulussa 31 000 ja yliopistossa noin 25 000, eli noin 56 000 aloituspaikkaa korkeakoulussa tällä hetkellä. Tämä mietityttää minua tässä nyt, kun me katsotaan tätä meidän ruuhkan syntymistä tähän hakutilanteeseen, että meillä on näin monia paikkoja, joihin haetaan, ja sitten meillä ei kuitenkaan tämä suma lähde eteenpäin. Meillä on ikäluokan verran nyt sitten korkeakoulupaikkoja tälläkin hetkellä, aloituspaikkoja.

Eli mitä tämän osalta pitäisi tehdä? Me ollaan tässä aika paljon tehty nytten sellaisia asioita itse, kaikki täällä, että me ollaan aika iso hakurumba rakennettu tänne korkeakoulujen yhteyteen. Voisikin miettiä, että voisiko sitä jotenkin miettiä uudella tavalla, koska niistä tulee niitä väli vuosia aina sitten. Voisiko tätä jollain tavalla eurooppalaisittain viedä, että joissain maissa mennään sinne korkeakouluun ja sitten katsotaan, kuinka siellä pärjä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

tään? Nyt me valmennetaan niitä hakemaan, ja ehkä olisi parempi valmentaa siellä koulutuksessa. Tätä puolta ehkä pitäisi miettiä enempi kuin tätä esitystä tässä.

Sitten edustaja Lohikoski tässä hyvin minusta toi esiin sen, että ammatillisesta koulutuksesta tämä väylä korkeakouluopintoihin pitäisi pystyä pitämään yllä. Meillä on tällä hetkellä toisen asteen aloituspaikkoja 78 000, ja ikäluokka on tuo 58 000—60 000 suurin piirtein. Meillä on paikkoja. Nyt kun muistetaan, että syntyvyys on viime vuonna ollut 46 000, niin meillä on koulutuksessa paikkoja, ja nyt pitäisi ehkä enempi keskittyä siihen, että me parannetaan sen koulutuksen laatua ja sitten tätä prosessia, miten ne... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

17.02 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Todellakin tämän hallituksen esityksen tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuutta mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Kaikki varmasti täällä salissa tiedämme, että pääsy tähän tavoitteeseen ei ole viime vuosina edennyt niin kuin olisi toivottu. Suomi on polkenut paikallaan tässä korkeakoulutettujen määrässä, ja varmasti meillä on yhteinen huoli ja haaste siitä, miten tähän tavoitteeseen päästään.

Nyt tässä käsittelyssä olevassa esityksessä kohdennetaan aloituspaikkoja ensimmäistä tutkintoon suorittaville. Tämän esityksen mukaan opiskelijan saman- ja alemmantasoiset opiskeluoikeudet päättyisivät, jos hän ottaa vastaan uuteen tutkintoon johtavan opiskeluoikeuden. Tämän esityksen keskeisenä tavoitteena on tarjota mahdollisuus korkeakoulututkinnon suorittamiseen mahdollisimman monelle, jolla tutkintoa tai aiempaa opiskeluoikeutta ei vielä ole. Se, mikä on tullut tässä esille, on se, että tämä esitys ei rajoita suoritettavien korkeakoulututkintojen määrää, vaan jatkossakin opiskelijan olisi mahdollista suorittaa useampi korkeakoulututkinto. Ja mikä on tosiaan äärettömän tärkeätä, on se, että jatkossakin olisi mahdollista vaihtaa alaa ja hakeutua opiskelemaan uudelle alalle.

Arvoisa puhemies! Kun arvoisa ministeri on täällä paikalla, kiitokset siitä, niin tässä kohtaa tietysti herää vielä aika paljon kysymyksiä, että miten tämä nyt käsittelyssä oleva esitys sitten todellisuudessa tulisi tehoamaan tähän tavoitteeseen nähden. Siihen esittäisinkin tässä pari kysymystä: Eliikkä mihin perustuu oletus, että nämä menetetyt, pois otetut opiskelupaikat toisivat samassa suhteessa uusia aloituspaikkoja? Ja toisena kysymyksenä sitten se, että kuinka monelle opiskelijalle tällä nyt olisi vaikutusta ja vaikuttavuutta, jos tätä opiskeluoikeutta lähdetään rajaamaan. Eliikkä kuinka isoon joukkoon tämä sitten todellisuudessa tässä kohtaa vaikuttaisi, koska tämän esityksenkin mukaan nämä lain vaikutukset ovat epävarmoja suhteessa siihen tavoitteeseen? Siitä tietysti ollaan keskustassa myöskin erittäin, tai ei välttämättä, huolissaan, mutta toivotaan, että huomioidaan erittäin tarkasti sitten myöskin se, että jos opiskelija vaihtaa sitä alaa, jatkossa pystyy olemaan tämän esityksen läpi mennessä vain yksi opiskeluoikeus, niin millä tavalla näitä aiempia opintoja, aiempia kertyneitä opintosuorituksia sitten pystytään hyväksilukemaan uusissa opinnoissa.

Me todellakin katsomme, että kun tämä työelämä muuttuu nopeasti, niin jokaisen korkeakoulun tutkintoihin tulisi voida lisätä joustavasti niitä työelämää tukevia ja työllistymistä edistäviä sivuaineita ja pienempiä osaamiskokonaisuuksia. Näitten opintojen ja tutkintojen joustavaa valinnaisuutta ja monitieteistä ristiinopiskelua toisiaan tukevilla tieteenaloilla tulee samaan aikaan edistää ja mahdollistaa, vaikkapa esimerkkinä nyt aineopettaja, joka haluaa työllistyäkseen täydentää opintojaan uusien opetettavien aineiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

opinnoilla, saattaa joutua hakemaan kokonaan uudelleen pääaineopiskelijaksi ja vie näin taas paikan ensikertalaiselta opiskelijalta. Eli nämä ovat, arvoisa puhemies, niitä, mihinkä keskustassa halutaan kiinnittää huomiota, ja todellakin siihen, että varmistetaan se alan-vaihtajien asema ja kiinnitetään huomiota näiden aiempien opintojen hyväksi lukemiseen.

Arvoisa puhemies! Keskusta käy tätä asiaa vielä läpi valiokuntakuulemisissa, ja katso-taan sitten, päästääkö tällä esityksellä niihin tavoitteisiin, mitkä sille on asetettu. — Kii-toksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Talvitie, neljä minuuttia, olkaa hyvä. — Voitte puhua sieltä tai puhujakorokkeelta.

17.07 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä nostoista ja kysymyksistä. Lähden nyt poikkeuksellisesti täältä toisesta aikajärjes-tyksestä.

Ensinnäkin edustaja Siposelle: Tässä hallituksen esityksessä on tosiaan arvioitu, että kun 66 000 paikasta noin 6 000:lla oli jo aikaisemmin opiskelupaikka, joista puolet luopui siitä vapaaehtoisesti, eli reilu 3 000 jäi, ja sitten kun tästä on tehty käyttäytymisvaikutusten arviointia tarkoittaen sitä, että on arvioitu, että noin puolet niistä paikoista pystyttäisiin siir-tämään ensikertalaisille — ei tietenkään sillä hetkellä elikkä sinä syksynä, kun he vapaut-tavat sen aikaisemman, vaan sitten seuraavina vuosina — niin siirtyisi 1 500 paikkaa ensi-kertalaisille seuraavana vuonna. Kuten siinä hallituksen esityksessä lukee, se on käyttäy-tymisarviointia, joten ei voi suoraan laittaa, että exactly näin juuri.

Sitten edustaja Lylyltä todella hyvä kysymys. Juuri tästä syystä... Tätä kun on nyt ana-lysoitu, niin me emme pärjää pelkästään sillä, että me lisäämme niitä koulutuspaikkoja. Se ei yksinkertaisesti nosta meidän koulutustasoa. Edellinen hallitus lisäsi 10 500 aloituspaik-kaa kolmessa vuodessa. Miten kävi 23 kevään ylioppilaille? Yli 20 000 oli syksyllä vailla opiskelupaikkaa, ja 23 syksyllä aloittaneista joka neljäs oli sellainen, jolla oli jo tutkinto tai kaksi tai kolme paikkaa avoimena. Eli se, että me vain lisäämme korkeakoulun aloituspaik-koja — olemme lisänneet kaikki nämä viimeiset vuodet, kolme hallituskautta — ja meidän ikäluokat pienenevät samassa suunnassa — ei lisää meidän osaamistasoa. Ainoastaan kou-lutus kasaantuu ihmisille kahden kolmen samantasoisen tutkinnon osalta.

Tämä on myös siellä ammatillisella koulutuksella. En ole siitä vastuussa, mutta dataa kun olen käynyt läpi, niin meillä on aloja, joissa työllistymisvaikutukset ovat 40 prosent-tia, ja työllistymisvaikutuksiin ei vaikuta se, minkä tutkinnon on käynyt, vaan lähinnä se, missä kohdassa on tavallaan sen tutkinnon käynyt työmarkkinatilanteeseen liittyen, ja ta-kana voi olla kaksi tai kolmekin ammatillista tutkintoa.

Eli me emme voi ratkaista varsinkaan tämän koulutusjärjestelmän kestävyys osalta sitä niin, että me vain lisäämme niitä aloituspaikkoja. Sen takia me tarvitsemme toimia. Me tarvitsemme tämän toimen, mutta me tarvitsemme myös sen opintosetelin, joka juuri — niin kuin edustaja Lyly hyvin kuvasi tässä — avaa ovia korkeakoulutukselle.

Edustaja Hopsu ja muutamat muut kysyivät ensikertalaisuuden pisteiden vaikutuksesta, ettei se ole liian voimakas. Tässä oli useampi edustaja, joka kysyi siitä, että jos ensikerta-laisuuskiintiön vaikutus on liian suuri yhdessä tämän kanssa, niin käykö niin, että ei uskal-la ottaa sitä koulutuspaikkaa vastaan. Täällä on sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ja useampia edustajia, jotka ovat sivistysvaliokunnan jäseniä: meillä on todella kova tavoite, että tässä tämän vuoden aikana yhdessä saisimme tämän opintosetelin voimaan syksyksi,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2026 vp

mikä tarkoittaa sitä, että pystyy opiskelemaan avoimen kautta ja kokeilemaankin sitä alaa eikä menetä sitä ensikertalaisuuspistettä, jos kokee, että ei ole niin varma siitä, että haluaa ottaa sen paikan vastaan.

Sitten tässä tuotiin esiin, että moni tällä hetkellä suorittaa kahta tutkintoa yhtä aikaa. Jos on niin, että opinnot ovat loppuvaiheessa, niin mikään ei estä opintojen suorittamista loppuun ja ottamasta sitä paikkaa vastaan sitten. Minä oikeastaan mietin, että mikä on se kannustin sellaisella henkilöllä, joka haluaa suorittaa sen tutkinnon, mitä nyt suorittaa, hakeutua toiselle alalle kesken tutkinnon, jos kerran aikoo suorittaa molemmat tutkinnot. [Puhemies koputtaa] Näkisin tässä, että ne, jotka suorittavat kahta tutkintoa aktiivisesti — ainakin datan perusteella, [Puhemies koputtaa] mitä on tässä hallituksen esityksessäkin käyty läpi — ovat marginaaliryhmä. Niitä ei ole se 6 000 ja risat. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.13.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.38.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Keskustelu. Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

21.38 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Esityksen ydin on hyvin yksinkertainen: eli korkeakoulutuspaikat pitää kohdentaa mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja vaikuttavasti. Tällä esityksellä selkeytetään opiskeluoikeuksia ja otetaan käyttöön yhden samantasoisen tutkintoon johtavan opiskeluoikeuden periaate.

Nykytilannehan on se, että osa opiskelupaikoista on niin sanottuja säilytyspaikkoja, eli saatu opiskeluoikeus pidetään varalla, mutta opintoja ei kuitenkaan edistetä, ja samalla moni ensikertalainen jää kokonaan ilman paikkaa. Tämä esitys ohjaa paikkoja niille, joilla ei ole vielä tutkintoa, ja se tukee koulutuspolkujen sujuvuutta ja nopeuttaa siirtymistä työelämään sekä nostaa myös korkeakoulutettujen määrää. On myös hyvä muistaa, että se ei estä alan vaihtoa eikä estä jatko-opintoja eikä estä kansainvälisiä ja kaksoistutkintoja.

Arvoisa puhemies! Meillä on samaan aikaan pula osaajista, nuoria ilman opiskelupaikkaa ja työmarkkinoita, jotka tarvitsevat tekijöitä. Tässä tilanteessa ei ole perusteltua ylläpitää mallia, jossa tutkintopaikkoja voidaan varastoida. Tämä esitys tuo selkeyttä, tehokkuutta ja oikeudenmukaisuutta. Siksi pidän esitystä perusteltuna ja kannatettavana osana Petteri Orpon hallituksen koulutuslinjaa. Enemmän tutkintoja, sujuvamat polut ja parempi vastaavuus työelämän tarpeisiin. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.